

PROSJEKT
ORANSJE GRUPPE

VEKST

Ilabekken barnehager

med omsorg i et anerkjennende
og inkluderende miljø

DE INVOLVERTE

Barna:

Asei
Ella
Elias
Gharam
Julius
Lily
Lyra
Malek
Maram
Maram Sin
Mari
Marit
Martin
Oda

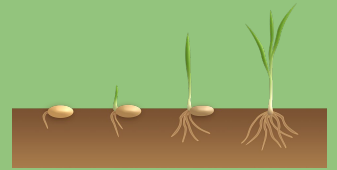

Voksne:

Ped.leder og
skribent:
Helene Sand

Assistent og
“vekstansvarlig”:
Hege Kristiansen

Spes.ped:
Anja Forseth

Oransje Gruppe, 5-åringene på Iladalen barnehage

Innledning.

Vårt utgangspunkt for valg av prosjekt var enhetens fokus på Bærekraftig utvikling som er “

Videre er barnas interesse for vekster og nysgjerrighet til hvordan ting henger sammen. Barna har mange spørsmål og ønsker svar på mye. *Vi voksne har ikke alltid svar på det de lurer på og det er et viktig poeng i prosjektarbeid.* Ved å stille gode spørsmål og ved å prøve og feile, har vi erfart og lært og på den måten fått svar på NOE. Og slik blir vi alle litt klokere.....

Enheten har jobbet med prosjektarbeid i mange år og har opparbeidet en høy kompetanse på dette feltet. “Vi ønsker å skape grobunn for nysgjerrighet, kreativitet og mestringsfølelse hos barna” (årsplan)

Enheten er inspirert av *Reggio Emilia-filosofien*, der utforskning, delaktighet, læring og utvikling er sentrale begreper i filosofien. “Barna lærer gjennom å konstruere sin egen kunnskap i samhandling med andre, omgivelsene sine og kompetente, nysgjerrige voksne”(årsplan)

Barna liker å lage mat, spesielt av det søte slaget. Noen hadde lite kunnskap og erfaring med å lage maten selv og er vant med at det kjøpes i butikken. Dette kan være syltetøy, yoghurt, kjeks og brød. Ut i fra vårt fokus, å være bærekraftig, valgte vi å lage en del av denne maten selv. Vi stilte oss også en del spørsmål;

Hvor lang er prosessen til en yoghurt- fra begynnelse til slutt Hva inneholder alt vi spiser? Hva er sunt og bra for VÅR VEKST? Hva kan vi gjøre for å være mer bærekraftig og ta vare på miljøet og jorda vår?

Vi har fokusert på mat og nyttevekster vi selv har dyrket og som vokser i vårt nærmiljø. Vi har fulgt med på vekster fra spire til ferdig produkt. Vi fulgte bl.a utviklingen til Ripsbærene i bhg gjennom året, fra årstid til årstid og der bærene endte sine dager som nydelig ripsgele. Dette førte dette til nye ideer om hva vi ville lage, undersøke og finne ut av. Barnas interesse for å skape nytt av mat vi ellers kaster, ble videreført fra vårt fjorårets prosjekt - "Hjernen er stjernen". Et engasjement om å ta vare på, produsere og skape nytt; en ***bærekraftig tankegang.***

Vi spurte barna om hva *vekst* er og hva som trengs for at noe skal vokse?

- Det er at det vokser store planta (Marit)
- Vi tar jord og vann, så bli det store planta
- Vi kan jo plante tomatplanta (Marit)
- Vi kan plukke blåbær og lage syltetøy (Gharam)
- Vi må ha jord hvis ikke vokser ikke plantan og blomstern (Lyra)
- Vi må ha vann, jord, sol og frø (Lily)
- Vi kan så alt mulig (Mari)
- Det må vi finn ut av.....(Marit)

Den overordnede pedagogiske tanken i Reggio Emilia-filosofien er å la barnas ideer, interesser, tanker og nysgjerrighet vise vei for læring og framdriften i et prosjekt blir en vekselvirkning mellom barnets spor og den voksnes blikk for barnet.

“Det her bli den beste salaten”

HVA ØNSKER DERE at vi skal så og lage av selv ?

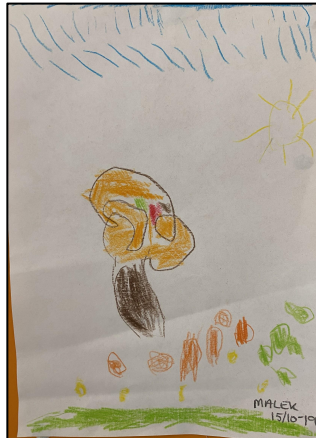
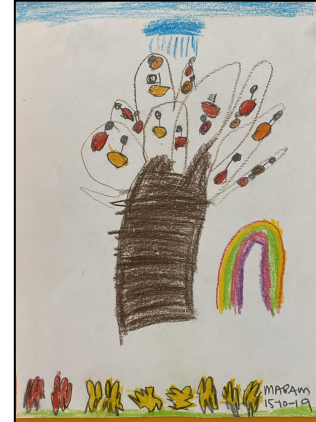
- Gulrot og salat (Lyra)
- Potet (Lily)
- Yoghurt (Maram Sin)
- Syltetøy (Mari)
- Bolle (Julius)
- Kjeks (Elias)
- Is (Maram) og alle er enig...
- Vi kan lage yoghurt med melon og kiwismak og masse annet godt(Oda)
- Brød og knekkebrød (Helene)
- Mormor lage verdens beste knekkebrød. Det kan vi få oppskrift på (Lyra)

Det er mange *forandringer* i naturen på høsten og barna følger nysgjerrig med

- Det e fine farga fordi det e høst
- Det skjer nå med treet og gresset
- Dæm veit at det bli vinter og da bli dæm ikke grønn lenger
- Når blar`n bli brun e dæm død
- dæm dør fordi dæm ikke får sol
- trær og blomster hvile sæ når det bli vinter. Nesten sånn at dæm søv
- Det e mange fine farga på høsten.

“Nesten som dæm har pynta sæ”

Utsagn fra noen av barna senere på vinteren:

- På vinteren dør blomsteren
- ...eller dæm kanskje hvile sæ på en måte
- og så våkne dæm på nytt igjen når det bli sol
- Vi må kanskje plant litt da, siden dæm e dø
- og nånn ligg å vente i jorda te sommeren
- Det e litt rart egentlig, at dæm våkne når dæm e dø.....

*“Det e litt rart med naturen
syns æ. Den begynne på nytt
og på nytt, på en måte. Æ
bare veks æ”*

“Har treet hjerne, siden det
veit at det e vinter?” (Marit 5år)

Kompostering- bokashi

Barna tar del i prosessen fra mat til jord og til mat igjen. Matavfall er et stort problem i den vestlige verden og dette vil vi i barnehagen være med på å snu. Vi forsyner oss oftere og mindre, slik at vi klarer å spise opp maten vår. Dette gjelder også drikke. Det som er igjen av mat, komposterer vi. Vi bruker kompostbingen ute, på vinteren og bokashibøtte på sommerhalvåret. Bokashi fermenterer maten, slik at den blir til jord i en kompostbinge ute. Jorda vi lager, bruker vi når vi sår frø til blomster og andre vekster.

“Bokashibøtta lukte ikke inne, men æ syns den lukte veldig my når vi tømme den ute. Men det går bra da”
(oda 5 år)

Noen spiselige vekster i Ila.

GEITRAMS

- Vi kan spise hele blomsten
- Stengel smaker som “asparges”og bladene som “spinat”
- Vi kan lage te,Sirup og saft

LØVETANN

- Godt å lage sirup og saft . Dette har vi prøvd i barnehagen og ble veldig god.

VINTERKARSE

- Strø gjerne over mat til pynt.
- Knoppene smaker som sennep og den kan f.eks blandes i majones. Det smaker kjempegodt

MARIKÅPE

- “Unge blader kan brukes i salat
- Blomsten er fin som pynt på mat. Denne blomsten er sunn!

Barna er opptatt av hva som er spiselig og det er veldig viktig at de ikke spiser noe uten å spørre en voksen og at vi er helt sikre på at det er spiselig.

Matlaging har vært en del av dette prosjektet. Vi skulle bl.a lage vår egen salat, men slik ble det ikke. Vi fikk derimot prøvd en del annet og de fleste har vært delaktig i prosessen. Brød, rundstykker og knekkebrød har vi bakt i flere omganger og syltetøy har blitt laget av ulike slag bær.

Vi ble litt overrasket over hvor enkelt det var å lage **yoghurt**. Vi varmet opp helmelk til det nesten begynte å koke. Da tok vi den vekk fra plata og melka avkjøles til ca 40 grader. Deretter rørte vi inn 1-2 spiseskjeer naturell yoghurt på en liter melk. Vi helte så dette over i en termos og lot den stå til dagen etter. En kan også sette kjelen med lokk på et varmt badegulv. En ser resultater allerede etter 6/7 timer. Den ferdige yoghurten er litt tynnere enn den vi kjøper, men kan siles noe. Nå er det bare å blande med den smaken du ønsker. Denne er uten tilsetningsstoffer, så den er ikke så søt, men du vet hva du spiser. En kan lage mer yoghurt, ved å ta vare på noen skjeer som blandes med varm melk. Lykke til!

“Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid”(rammeplan)

Ripsgele

Ivrige
kokker....

- Vi har bakt brød og rundstykker
- Laget havrekjeks
- Kokt eplesmør

- Vi har laget yoghurt
- Blåbærsyltetøy

Bærekraftige julegaver

Vi tenkte at julegavene også måtte være en del av prosjektet og at de i år kunne være av det spiselige slaget. Vi laget også innpakningen selv. Melkekartonger ble skylt og forvandlet til de fineste kakebokser. De ble fylt med hjemmelagde havrekjeks. Eplesmør ble fylt på glass som vi hadde samlet gjennom tid. De ble så pyntet og klare for å gis videre bort. Knekkebrød ble også pakket omsorgsfullt inn og barna gledet seg veldig til å overrekke gavene de hadde brukt så mye tid på. Og så kunne de spise dem i tillegg. Dette var noe alle hadde forutsetninger til å klare, selv om en del av matlagingen var voksenstyrt. Vi måtte følge oppskrift og måling, blandingsforhold og ingredienser ble nøye fulgt med på.

*“Æ trur herre bli den **BESTE** gaven” uttrykte et av barna om det han hadde laget. Han mente alle i familien ville ønske seg dette. Kanskje måtte de alle dele på det. (Julius 5 år)*

Vi sår, reproduserer, steller og observerer prosessen av vekst

Vi skulle så og høste vår egen salat gjennom vinteren. Det ble litt mer utfordrende enn vi hadde tenkt. Vi trodde at anskaffelse av et innendørs drivhus skulle gjøre susen. Det viste seg å ikke være lett... Tilgangen til lys var en av utfordringene, i tillegg til varme. Drivhuset hadde varmekabler som var vanskelig å stille inn og det ble alt for varmt. Vi hadde få lyskilder og plantene ønsker MYE lys. Det ble en lang prøve og feile-prosess. Men dette hindret oss ikke i å prøve på nytt og på nytt. Mange av barna synes dette var moro uansett og undret seg mye sammen med oss voksne om hva vi kunne gjøre annerledes. *Mye læring med andre ord.*

Vi har prøvd oss med frø fra butikk og gjenbruk av frukt og grønt her i barnehagen. Barna har tatt med frø og steiner hjemmefra og vi har fått mye til å spire. Dette har vi fulgt med på, stelt og sett utviklingen fra frø til plante. Kanskje får vi høstet noe av det etter hvert.

Noe av det vi har reproduisert er: ***TOMAT, KLEMENTIN, EPLE, AVOKADO, DRUE, LØK OG PAPIKA***

**“DET
LUKTE
RART”**

**“MMM, DET
LUKTA
GODT. KA E
DET”**

Hva er dette? Hva lukter det? Kan vi reprodusere noe?

Klementin

Tomat

Avokado

Paprika

Løk

Reproduksjon av
noen av vekstene
våre

“ Det e helt
fantastisk”
(Mari 5 år)

Det man hører
glemmer man,
det man ser
husker man, det
man gjør forstår
man
(Loris Malaguzzi)

“Learning
by
doing” (John
Dewey)

Vi plantet flere frø og steiner fra vår egen mat og synes det var spennende å se om det ble vekst av det. En mandelstein utviklet seg til å bli et tre, noen paprikafrø fra matboksen ble til en ny paprikaplante og en stein fra et eple under fruktmåltidet ser ut til å bli et nytt epletre. Denne spenningen følte vi alle på. Vi så underveis at LYS var avgjørende for veksten og at vekstlys alene ikke alltid var nok. Med mer naturlig lys, så vi en mye større utvikling fra dag til dag. Barna fulgte nøye med og startet gjerne dagen med å se til plantene.

En del prøving og feiling. Her ser dere salaten vi skulle høste.
Barna undret seg veldig over hvorfor den ble sånn...

“Stakkar salaten, fikk du ikke nok vann du da”(Oda)

Her prøver vi å “redde” noe av det vi har sådd. Det pottes om og barna prøver å gjøre det de kan i samarbeid med Hege. Det er ikke mangel på omsorg og råd.

Det ble en del prøving og feiling i prosessen . Mangel på lys var noe av utfordringen. Plantene ble lange og tynne og brakk fordi de ikke hadde styrke til å holde seg oppe. Noen planter ble “syke” og fikk meldugg, noe som er smittsomt. **“Alle som lever kan bli syk og få sykdom. Plantene lever også. Våre ble syke og fikk meldugg” (Mari 5 år)**

DET POTTES OM TIL VIDERE VEKST

“Æ syns tomat e veldig godt og æ ska spis dæm. E det lenge te at det bli tomat?”

“Ka tror du?”

“Vi må gi dæm vann, så dæm vekst fort, fort, fort...”

“Det epletreet her treng hjelp Helene!” - “Hva kan du gjør da?” - “Pass på det”

Mikroskop og digitale verktøy

Ved bruk av digitalt mikroskop med en forstørrelse på 50 ganger, øker nysgjerrigheten blant voksne og barn. Vi undrer oss og stiller spørsmål som vi ellers ikke har hatt mulighet til å stille. Vi får på denne måten en større viten og vi erfarer og lærer på en morsom og eksperimentell måte. Spørsmålene barna stiller gjør at voksne sammen med barna, må reflektere og resonnerer oss fram til mulige svar. Barna lærer å bli nysgjerrig på ting vi ellers ikke ser. Som igjen stimulerer til å vite enda mer.

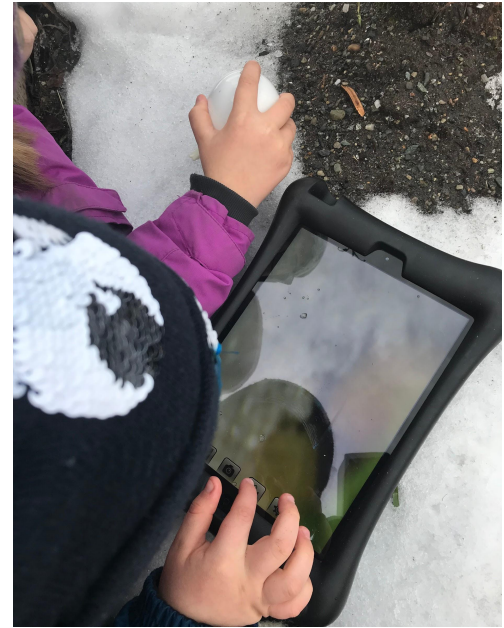
Vi prøver å finne svar, ved å lese og slå opp på ulike nettsider, andre ting prøver vi selv å finne svar på. Men vi er ikke alltid sikker. Dette gjør oss enda mer nysgjerrig.

På denne måten utvider vi vårt syn på vekst og hvordan ting henger sammen. Det oppstår mange filosofiske og etiske spørsmål når vi forsker. De kobler planteliv med menneskeliv og gjør sine egne resonnement.

Bruk av TimeLapse

Vi ønsket å ta i bruk “timelapse” som kunne vise oss vekst på en annen måte. Den tar bilder hvert 5. minutt og står så lenge vi selv ønsker. Utfordringen vår, ble stenging på grunn av Coronaviruset. Vi fikk dessverre ikke fulgt med og filmen ble ikke som planlagt. Men en ny timelapse er satt opp og vi prøver igjen.

“SJE, SJE, SJE! Det veks under snøen!”
“Æ lure på ka det e”
“kanskje det e nå vi kan spis”
“æ håpe det blir my blåbær eller bringebær på den der”

“Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper” Rammeplan: Natur, miljø og teknologi

Engasjement og eksperimentering

Barna skulle ønske at de kunne stelle og vanne plantene ofte, men med erfaring, kunne det bli litt mye.

Litt eksperimentering måtte vi også ha. Vekst i banan, funker det? Vi fikk det ikke til, selv om det så lett ut på nettsiden.

Den gode samtalen

Gjennom hele prosjektet, har vi vært opptatt av å ta oss tid til å lytte. Dette kan være utfordrende i en hektisk hverdag. Men vi kan tenke tilbake på mange gode refleksjoner og samtaler om stort og smått. Barn er ofte “her og nå” og kan fort ta den ene tanken og vandre til den neste, selv om vi i utgangspunktet snakket om noe helt annet. Det betyr ikke at samtalen eller refleksjonen var mindre viktig. Det ble mange tanker omkring liv og død, tro, kropp, vekst, sykdom, vennskap om mye mer. **Barn har noen fantastiske måter å se verden på og deres formidling av det**

Hva trenger planter, dyr og mennesker for å vokse?

SOL OG LYS

VANN OG REGN

MAT OG NÆRING

OG MASSE
KJÆRLIGHET.....
..derfor tegne vi hjerte

“HVIS INGEN BRYR
SÆ OM DÆM SÅ FÅR
DÆM DET IKKE NÅ
GODT
.....KANSKJE DÆM
DØR Å”
“DET E LIKT FOR
ALLE SOM LEVE
DET”

Refleksjoner rundt hva vi trenger for å vokse. Er det noen likheter mellom oss og plantene for at vi/de skal vokse?

Barna var veldig opptatt av at ALLE trenger noen som bryr seg. Dette førte til videre refleksjoner. **Og ble en samtale om det å bry seg om hverandre og jorda vår.**

“Menneskan
væks og væks,
det gjør planten
å, men vi væks
litt forskjellig da.
For vi e jo alle
ulik og unike”

Hva har vi lært?

Hva sitter vi igjen med?

Er vi blitt noe klokere?

Hva har barna/voksne erfart underveis?

“Hundre hender, hundre tanker, hundre måter å tenke på, å leke på, å snakke på...

*Hundre
-alltid hundre”*

Loris Malaguzzi

Refleksjon/**E**tterord

Dette har vært en kontinuerlig prosess for oss og barna. De fleste tenker på vekst og reproduksjon, miljø og bærekraft i alt det e gjør. Dette har blitt en del av dem, en bevisstgjøring som vi håper de tar med seg videre i livet. De interesserer seg for matens “reise” fra begynnelse til slutt, hvor maten vår kommer fra, hva den er laget av og om den er bra for kroppen vår og miljøet. Barnas modning underveis har vært interessant å følge. De har hatt et økende behov for svar og de har fått “utforske og undre seg over eksistensielle, etiske, religiøse, livssynsmessige og filosofiske spørsmål” (Rammeplan) sammen og med oss voksne. Vi sitter igjen med en ydmykhet overfor den kommende generasjon. De ønsker å gjøre “det rette”, men hvem kan avgjøre hva som er det? De er veldig mottakelige for det som blir sagt og gjort, og vi voksne må derfor være bevisst det vi formidler. Vi prøver å ikke gi barna svarene, men gi rom for at de selv finner en mening. Vi ønsker å formidle gode holdninger og verdier på veien og gi barna en *tro på at alt de gjør og tenker omkring stort og smått er av stor betydning for alt rundt oss.*

Kommunikasjon, språk og tekst

- ulike typer samtale, undring og refleksjoner
- uttrykke tanker, meninger og erfaringer
- nye ord og begreper knyttet til prosjekt
- utforske skriftspråket ved å skrive ulike typer tekst

Kunst, kultur og kreativitet

- ta i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede
- oppleve glede og stolthet over det som de lager og skaper

Kropp, bevegelse, mat og helse

- gode holdninger, vaner og kunnskaper om kosthold
- matlaging som bidrag til måltids glede
- innsikt i matens opprinnelse, produksjon og veien fra mat til måltid
- sunn mat kan bidra til sunn helse

Fagområder fra Rammeplanen

Etikk, religion og filosofi

- refleksjoner om eksistensielle temaer; liv og død
- samtaler og refleksjoner om respekt og toleranse for alt liv. Ta vare på det vi har rundt oss.
- Verdispørsmål og verdikonflikter

Antall, rom og form

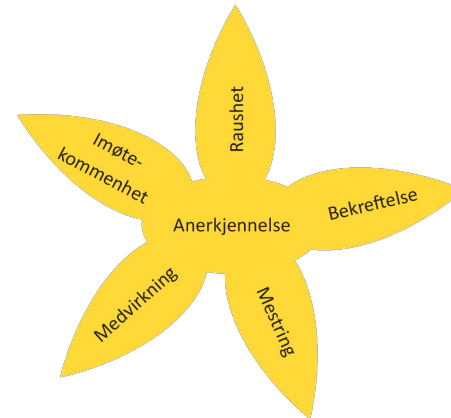
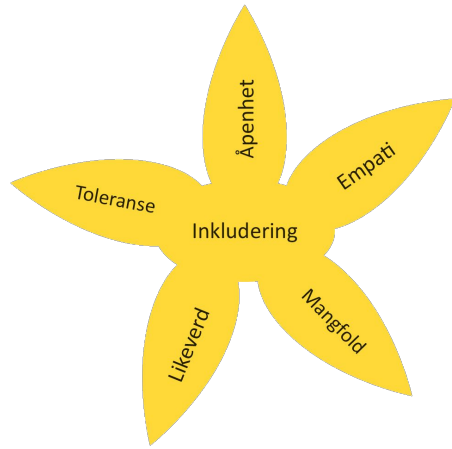
- styrket barnas nysgjerrighet, matematikkglede og interesse for matematiske sammenhenger gjennom matlaging, utforskning og eksperimentering.

Nærmiljø og samfunn

- kjennskap og deltakelse i nærmiljøet
- Reflektere over et samfunn i endring og vår betydning av valg og levestett

Natur, miljø og teknologi

- fått kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling
- tilrettelagt for at barna skal forbli nysgjerrig på naturvitenskapelige fenomener
- erfaring med teknologi som fremmer kunnskap og nysgjerrighet-digitalt mikroskop, inspeksjonskamera, ipad, kamera og "timelapse"

Ilabekken barnehager
Iladalen barnehage
Mellomila 51
7018 Trondheim